

A társadalmi ellentmondások megoldásának útjai a Kínai Népköztársaságban*

FUKÁSZ GYÖRGY

II.

A szellemi és fizikai munka ellentmondása

A társadalmi ellentmondások megoldása során égető kérdés a szellemi és fizikai munka közötti ellentmondás, különbség megszüntetése. A szocialista tábor országaiban egyre sürgetőbben merül fel a megoldásnak a szükségessége. A kommunizmusba való átmenet feltételeinek előkészítése, megteremtése kapcsán a Szovjetunió Kommunista Pártja XXI. kongresszusa behatóan tárgyalta e kérdést is. Az elméleti tisztázás mellett számos gyakorlati intézkedést tesz az SZKP ezen ellentmondás felszámolására, megoldására. Ezek közül a leglényegesebb az iskolai rendszer átszervezése, amely a szellemi és fizikai munka összekapcsolását hivatott megvalósítani.

A szellemi és fizikai munka ellentmondásának felszámolása, a szellemi és fizikai munka összekapcsolása terén számos intézkedést foganatosított Kína Kommunista Pártja, ezen intézkedések között igen fontos a népi kommunák megszervezése terén tett jelentős lépés a szellemi és fizikai munka irányításának egy kézben való összefogására, valamint a Kínai Kommunista Párt Központi Vezetőségének és az Allamtanácsnak az oktatási munkára vonatkozó 1958. szeptember 19-én megjelent direktívája az oktatási rendszer átszervezéséről. Ez a határozat az oktatási folyamatot — az alsó foktól a főiskoláig, egyetemekig bezárólag — szorosan összekapcsolja a termelőmunkával, a fizikai munkával; az oktatás átszervezése az elmélet és gyakorlat szoros összekapcsolását valósítja meg.

*

A szellemi és fizikai munka ellentmondása *osztályantagonizmust* fejez ki. Ez az ellentmondás is — akárcsak a város és falu közötti ellentmondás — a magántulajdon kialakulásával, a társadalom osztályokra bomlásával keletkezett. Ezen ellentmondás a társadalmi munkamegosztás sajátos formájának eredményeként alakult ki. Marx és Engels írják a „Német ideológiában”, hogy „a munkamegosztás csak abban a pillanatban válik valóban megosztássá, amikor bekövetkezik az anyagi és szellemi munka megosztása”.¹ — és ehhez hozzáfűzi Marx, hogy „az ideológusok első formája — papok — egybeesik ezzel”.² Ezt állítja szembe az úgynevezett „természetes” munkamegosztással, az ősközösségi viszonyokkal.

* A tanulmány első része a Magyar Filozófiai Szemle III. évfolyam 1—2. számában jelent meg.

¹ Marx—Engels: A német ideológia. 14. o.

² Uo.

Marx és Engels a „Német ideológiá”-ban kimutatják a kapcsolatot a város és falu közötti ellentmondás, valamint a szellemi és fizikai munka ellentmondása között, valamint ezen ellentmondások és a társadalmi munkamegosztás között, azt írván, hogy „az anyagi és szellemi munka legnagyobb megosztása a város és falu különválása”.³

A társadalom osztályokra tagozódása előtti korszakban — tehát a természetes munkamegosztás korában — a munka nem hasadt kétfelé, a szellemi és fizikai munka teljes egységet alkottak egymással. Ahogyan Marx írja: „a munkaerő használata maga a munka”.⁴ A munka egyaránt átfogja a fizikai és szellemi tevékenységet is. „A munka mindenekelőtt folyamat az ember és a természet között, oly folyamat, amelyben az ember anyagcseréjét maga és a természet között saját tevékenységével közvetíti, szabályozza és ellenőrzi . . . Mőzsgásba hozza a testi mivoltához tartozó természeti erőket, karját, lábát, *fejét* és kezét”.⁵ A munka tehát egységes jellegű, természeti alapjait tekintve. Erre utal Marx egyik korai munkájában „A filozófia nyomora” című könyvében, ahol a következő gondolatot olvashatjuk: „Egy teherhordó természetes képességeit tekintve sokkal kevésbé különbözik egy filozófustól, mint a komondor az agártól”.⁶ A munka természeti alapjait tekintve nem hasadt két ellentétes tendenciára, csak a társadalmi munkamegosztás vezetett a szellemi és fizikai munka elszakadására és ezzel az osztályok keletkezésére is. „A munkamegosztás az, amely szakadékokat ástott kettőjük közé”⁷ — írja az előbbi gondolatot tovább vezetve Marx, és azzal folytatja, hogy „a munkamegosztás teremtette meg a kasztokat”.⁸ Marx Ádám Fergusont idézi (Essay sur l’histoire de la société civile, Párizs 1783. II. 108—110. o.) „A filozófia nyomora” c. művében: „Azt mondhatnók, hogy a gyári munka tökéletessége abban rejlik, hogy feleslegessé lehet tenni a fejet, és a fej közreműködése nélkül dolgozó üzem olyan gépezetnek tekinthető, melynek egyes részei emberek . . . A tábornok nagyon tapasztalt lehet a hadtudományban, a katonai érdeme ellenben csak néhány kéz- és lábmozdulat végrehajtására korlátozódik . . . Olyan korszakban, amelyben mindent különválasztottak, még a gondolkodás művészete is külön foglalkozás lehet”.⁹

A szellemi és fizikai munka elszakadása, ellentétének kialakulása, „a gondolkodás külön művészetté válása” alapja abban rejlik, hogy e korban a munka *termelékenysége* igen alacsony fokon áll. A társadalmilag szükséges munka oly nagymértékű és annyira igénybe veszi a fizikai munkát végzőket, hogy egyáltalán nem jut idejük a létfenntartáshoz szükséges javak megtermelése mellett a szellemi munkával való foglalkozásra. Engels írja: „Mindaddig, amíg emberi munka oly kevésbé volt termelékeny, hogy a szükséges létfenntartási eszközökön felül csak kevés felesleget szolgáltatott, a termelőerők fokozása, a közlekedés kiterjesztése, az állam és jog fejlesztése, a művészet és tudomány megalapozása csakis fokozott munkamegosztás alapján volt lehetséges.”¹⁰ A szellemi és fizikai munka közötti munkamegosztás gyökereit

³ I. m. 37. o.

⁴ Marx: A tőke. I. köt. 191. o.

⁵ Uo. Kiemelés tőlem. F. Gy.

⁶ Marx: A filozófia nyomora. 129. o.

⁷ Uo.

⁸ I. m. 131. o.

⁹ Marx: A filozófia nyomora. 130—131. o.

¹⁰ Engels: Anti-Dühring. 172. o.

kutatva Engels azzal folytatja, hogy ennek „alapja az egyszerű kézi munkát végző tömegek és a munka vezetését, a kereskedelmet, az állami ügyeket intéző és utóbb művészettel és tudománnyal való foglalkozást űző kisszámú kiváltságosak közötti nagy munkamegosztás kellett, hogy legyen”.¹¹ A szellemi és fizikai munka közötti ellentmondás gyökere tehát mindenekelőtt a termelőerők fejletlen állapotából fakad.

A szellemi és fizikai munka közötti szakadás végighúzódik az osztálytársadalmak történetén, és különösen élesen jelentkezik a *kapitalizmusban* az irányító és irányítottak, a szellemi és fizikai munkát végzők szembenállásában, amely antagonisztikus jellegű a társadalom munkamegosztása, szervezete keretei között. Ez az ellentmondás, az ellentmondásban rejlő antagonizmus adja meg a magyarázatát az ipari tőkés vezetőszeropének, irányító szerepének. „A gondolkodás külön művészetté vált” — ez valósul meg a tőkés termelési módban, a burzsoázia irányító szellemi tevékenységében, az elnyomott tömegek, a proletáriátus fizikai munkájának a kizsákmányolásában is. Ennek az ellentmondásnak a forrása a kizsákmányolás, az irányító és irányított szembenállása a kizsákmányolásból fakad és nem fordítva. Marx a Tőke első kötetében jellemzi az ipari parancsnok tőkés és a dolgozó tömegek viszonyát e vonatkozásban. „Minden közvetlenül társadalmi vagy nagyobb méretű közös munkánál többé-kevésbé *irányításra* van szükség... A vezetésnek, felügyeletnek és közvetítésnek e funkciója a *tőke szerepévé* lesz... A tőke sajátos funkciójaként a vezetés szerepe sajátos jelleget ölt”.¹² Marx e gondolat után ír az ipari tisztekről stb., akik ellátják a vezetés, felügyelet, szervezés eme funkcióit, majd azzal folytatja, hogy „a tőkés nem azért tőkés, mert irányítja az ipart, hanem azért ipari parancsnok, mert tőkés. Az iparban a parancsnoklás a tőke velejárója lesz”.¹³ Az *irányítás* funkciójának a különválása, az antagonisztikus szembenállás a szellemi munkát végző irányítók és a fizikai munkát végző irányítottak között a legtisztább, legleplezetlenebb formában a kapitalizmus viszonyai között jelentkezik.

A szellemi és fizikai munka ellentétének kialakulása igen súlyos társadalmi kihatásokhoz vezet. A társadalmi munkamegosztás, a szellemi munka elszakadása a fizikai munkától a dolgozó tömegek, a fizikai munkát végző rétegek *szellemi elkorcsosulásához* vezet. Marx a Tőke első kötetében ír arról, hogy a munkamegosztás az emberek elkorcsosulását eredményezi, és ezzel a folyamattal már a tőkés társadalom viszonyai közepette is megpróbáltak szembeszállni. „A. Smith, hogy a népességnek a munkamegosztás miatt bekövetkező teljes elkorcsosulását megakadályozza, állami népoktatást javasol ellenméregként, igaz, hogy csak nagyon óvatos adagolásban”.¹⁴ Marx a következőkben arról a „szellemi sivárság” beszél, amelynek okait kutatva megállapítja, hogy ez „annak a következménye, hogy éretlen embereket értéktöbblet-termelésre szolgáló pusztá gépekké változtattak és amely nagyon is megkülönböztetendő... a természetes tudatlanságtól”.¹⁵ A társadalmi munka megosztásnak ez a fajtája az embereket, akik fizikai munkával foglalkoznak, óhatatlanul egyoldalúságra kárhoztatja és életüket sivárrá teszi.

¹¹ Uo.

¹² Marx: A tőke I. köt. 357. o.

¹³ I. m. 359. o.

¹⁴ I. m. 392. o.

¹⁵ I. m. 431. o.

A szellemi és fizikai munkamegosztása, ellentmondása alapozta meg az *idealizmus kialakulását*. Az a tény, hogy az ember tudata óriási szerepet játszik a társadalmi mozgásban, az ember fejében kerül áttételre minden anyagi viszony, elvezeti az embert a fej, a fej terméke, a szellemi túlértékeléséhez. A munka differenciálódása vezetett el oda, hogy „A kereskedelem és ipar mellé végül a művészet és tudomány lépett... kifejlődött a jog és politika, és velük az emberi létnek az emberi fejben való fantasztikus tükröződése: a vallás. Mindezek a képződmények, amelyek elsősorban a fej termékeinek látszóttak, és olybá tündek, mintha ők uralkodnának az emberi társadalmakon, háttérbe szorították a dolgozó kéz szerényebb termékeit... A gyorsan haladó civilizáció minden érdemét a fejnek, az agy fejlődésének és tevékenységének tulajdonították; az emberek hozzászoktak ahhoz, hogy tetteiket gondolkodásukból, nem pedig szükségleteikből magyarázzák... — és így jött létre idővel az az idealista világszemlélet, amely főként az antik világ letűnése óta uralkodott a fejekben”.¹⁶

*

A marxizmus-leninizmus megalapozza a szellemi és fizikai munka ellentmondása *felszámolásának* útjait, feltárva ezen ellentmondás gyökerét, forrását, keletkezését, valamint az ellentmondás megoldásához szükséges eszközöket.

A szellemi és fizikai munka közötti ellentmondás felszámolásának, mint minden társadalmi antagonizmus megszüntetésének alapvető forrása, feltétele a szocialista forradalom, a kizsákmányolás felszámolása. Ebből az új, kialakuló társadalmi helyzetből, az épülő szocialista társadalom viszonyaiból fakad az a lehetőség, amely elvezet a volt uralkodó osztályok műveltségi monopóliumának a felszámolásához.

Már a kapitalizmus idején felmerült — a termelőerők fejlődése sürgető szükségessége nyomán — a munkások művelődésének igénye, szükséglete, az a szükséglet, hogy értsenek a munkások a gépekhez. Az előzőekben idéztük Adam Smith véleményét ezzel kapcsolatban. Marx a korabeli angol társadalom viszonyait elemezve feltárja, hogy egyes tőkés körök felismerték a munkások taníttatásának szükségességét ahhoz, hogy megfelelő módon tudjanak bántani a gépekkel, illetőleg, hogy megfelelően tudjanak értéktöbbletet termelni a tőkések számára. Marx az angol nevelési törvényt értékelve jegyzi meg, hogy „Egészben véve bármily szegényesnek tűnnek is a gyári törvény *nevelési rendelkezései*, az *elemi oktatást* mégis a munka *elkerülhetetlen feltételének* nyilvánították”.¹⁷ A nevelési törvények jelentőségét értékelve a következőkben megállapítja Marx, hogy „Sikerüket először az bizonyította be, hogy az oktatást és a tornát fizikai munkával, tehát a fizikai munkát is oktatással és tornával lehet összekapcsolni.”¹⁸ Marx rámutatott arra, hogy már a kapitalizmusban a termelőerők adott fejlettségi foka mellett is „élet-halál kérdés”, hogy a „... rész-egyént, egy társadalmi részlet-funkció... hordozóját a totálisan fejlett egyénnel pótolják... Ennek az átalakulási folyamatnak a nagyipar alapján

¹⁶ Engels: A munka szerepe a majom emberré válásában. A természet dialektikája. 187. o.

¹⁷ Marx: A tőke I. köt. 522. o.

¹⁸ I. m. 522—523. o.

természetes módon kifejlődött egyik mozzanata a politechnikai és mezőgazdasági szakiskolák létrejötte...¹⁹

Minőségileg különbözik ettől a helyzettől a kialakuló szocialista-kommunista társadalom. A kommunista társadalom bekövetkeztekor a munka már felszabadul, már nem osztályjellegű tevékenység. Ahogyan Marx megállapította: a magántulajdon megszüntetésével, a kizsákmányolás felszámolásával szabadul csak fel a munka és „amint a munka felszabadul, minden ember munkás lesz, és a produktív munka nem lesz többé osztálytulajdonság”.²⁰ A kommunista társadalom kialakulásához a termelőerők nagy fejlődése, a termelőerők felemelkedése, a munka termelékenységéé nagyarányú növekedése vezet el. A termelőerők fejlődése, a társadalmi fejlődés eredményeképpen szűnik meg az a kényszerhelyzet, hogy a fizikai munkával foglalkozó nagy tömegek el legyenek zárva a szellemi munkával való foglalkozástól. A termelőerők fejlődése, a termelékenység nagymértékű emelkedése teszi lehetővé, hogy a dolgozó tömegek is megfelelő szabadidővel rendelkezzenek a műveltség elsajátításához. Engels írja, hogy „... ezzel az ipari forradalommal olyan fokra emelkedett az emberi munka termelőereje, hogy lehetségessé vált — először mióta emberek élnek — mindenkire kiterjedő értelmes munkamegosztás mellett nemcsak eleget termelni a társadalom minden tagjának bőséges fogyasztása és jelentékeny tartalékalap céljaira, hanem minden egyénnek elegendő *szabad időt* is biztosított, hogy mindaz, ami a történelmileg öröklött műveltségből — tudományból, művészetből, érintkezési formákból stb. — valóban méltó a fennmaradásra, ne csak fennmaradjon, hanem az uralkodó osztály monopóliuma helyett az egész társadalom közkincsévé váljék és továbbfejleszthető legyen”.²¹ Ezáltal a szellemi munka monopóliuma felszámolásának az eredményeképp lehetővé válik a társadalmi osztályok maradványainak, utolsó nyúlványainak felszámolása is, és ezáltal meg lehet cáfolni azt az „elméletet”, amellyel az osztályok létezésének szükségességét igazolgatni szokták, hogy a szellemi munka funkciójának ellátására szükségképpen kell létezni egy szűk rétegnek, amelyet mentesítenek a társadalmi termelés tevékenységétől. „Kell olyan osztálynak lennie, amely nem kénytelen vesződni a mindennapos létfenntartáshoz szükséges termeléssel, hogy ideje maradjon a társadalom szellemi munkájának az ellátására.” Éppen ezért ellenkezőleg a társadalmi fejlődés ezen szakaszán kiderül, hogy „egy uralkodó osztály fennállása napról-napra mindinkább akadályává válik az ipari termelőerők és egyúttal a tudomány, a művészet, és főként a művelt érintkezési formák fejlődésének”.²² A kellő szabadidő biztosítása, amely a szellemi és fizikai munka ellentmondása eltüntetéséhez vezet, egyúttal az osztályok léte szükségességét is megcáfolja.

A kommunista társadalom a termelékenység, a munkamegosztás magasabb fokát eredményezi, és ez a magasabb fok teszi lehetővé a szellemi és fizikai munka ellentmondásának az eltűnését. A munkamegosztás magasabb foka fejeződik ki abban, hogy az egyén nincs szolgai módon alárendelve ennek a munkamegosztásnak. Az egyén új lehetőségei bontakoznak ki az ellentmondás eltűnése feltételeiből. „A kommunista társadalom felsőbb fokán,

¹⁹ I. m. 528. o.

²⁰ Marx: Polgárháború Franciaországban. Marx—Engels Vál. Műv. I. köt. 505. o.

²¹ Engels: A lakáskérdéshez. Marx—Engels Vál. Műv. I. köt. 548. o.

²² Uo.

miután az egyének már nincsenek szolgaián alárendelve a munkamegosztásnak és ezzel a szellemi és testi munka ellentéte is megszűnik, miután a munka nemcsak a megélhetés eszköze, de maga lett a legfőbb életszükségletté, miután az egyének minden irányú fejlettségével a termelőerők is növekedtek és a kollektív gazdaság minden forrása bővebben buzog . . . ”²³ Engels az Anti-Dühringben részletesen elemzi a társadalmi munkamegosztás eme magasabb szakaszát, amely elvezet a szellemi és fizikai munka megosztásának, ellentmondásának felszámolásához. Rámutat arra, hogy utópia lenne ezen feltétel bekövetkezése nélkül a szellemi és fizikai munka szakadéka megszüntetéséről ábrándozni. „Mindaddig, amíg igazán dolgozó népességet szükséges munkája oly nagy mértékben veszi igénybe, hogy semmi ideje nem marad a társadalom közös ügyeinek — munka vezetés, állami ügyek, jogi ügyek, művészet, tudomány stb. — ellátására, mindaddig állandóan kellett lenni egy külön osztálynak, amely az igazi munka alól felszabadítva ezeket az ügyeket ellátta . . . Csak a termelőerőknek a nagyipar által elért óriási fokozása teszi lehetővé a munkának a társadalom kivétel nélkül minden tagjára való elosztását és ezáltal mindenki munkaidejének oly korlátozását, hogy mindenkinek elég szabad ideje marad arra, hogy a társadalom általános — mind elméleti, mind gyakorlati — ügyeiben résztvehessen”.²⁴ A kommunizmusban „... a termelést olyan elosztási mód fogja leginkább előmozdítani, amely a társadalom minden tagja számára lehetővé teszi, hogy képességeit a lehető leg-sokoldalúbban képezze ki, tartsa meg és gyakorolja . . . Szép szocializmus lenne az, amely örökössé tenné a targoncásokat”.²⁵ A szellemi és fizikai munka megosztásának, antagonisztikus ellentmondásának, valamint különbségének felszámolása elvezet ahhoz a lehetőséghez, hogy az ember képességeit mind sokoldalúbban fejleszthesse készségeinek, tehetségének megfelelően. Ez a lehetőség csak a kommunista társadalomban adódik, amely megteremti az emberi szabadság birodalmát, ugrást jelent a szükségszerűségből a szabadság birodalmába. A műveltségi monopóliumnak a felszámolása a műveltséget mindenkinek közkincsévé teszi. „Az osztályok megszüntetésének tehát a termelés fejlődésének olyan magas foka az előfeltétele, amelyen a termelőeszközöknek és termékeknek s ezzel a politikai uralomnak, a műveltség és szellemi vezetés monopóliumának kisajátítása egyetlen társadalmi osztály által nemcsak feleslegessé, hanem a gazdasági, politikai és szellemi fejlődés akadályává is lett.”²⁶ Ezután Engels arról ír, hogy a burzsoázia szellemi csődje hogyan bontakozik ki a kapitalizmus adott fejlettségi foka mellett. A burzsoázia szellemi csődje napjainkban egyre világosabban és egyértelműbben látszik meg. A tudomány és művészet fejlődése a szocialista tábor országaiban rohamos léptekkel halad előre, s ennek nem utolsó sorban az az alapja, hogy megszűnt a műveltségi monopólium, a volt uralkodó osztályok monopóliuma, és kibontakozott a néptömegek alkotó kezdeményezőkészsége a szellemi, kulturális, tudományos, művészi életben. Ez a fejlődés ismert politikai, tudományos eredményekhez vezetett el, amely eredmények ámulattal töltik el nemcsak a szocialista tábor országaiban élő embereket, hanem

²³ Marx: A gothai program kritikája. Marx—Engels Vál. Műv. II. köt. 17—18. o.

²⁴ Engels: Anti-Dühring. 172. o.

²⁵ Engels: Anti-Dühring. 172. o.

²⁶ Engels: A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig. Marx—Engels Vál. Műv. II. köt. 147. o.

a kapitalista országokban élőket is, akik csak az ámulat hangján tudnak beszélni pl. a szovjet rakétatechnika óriási eredményeiről.

A műveltségi monopólium felszámolása útján a proletariátus harcol a *saját értelmiségének* megteremtéséért. Minden uralkodó osztály kötelessége, hogy létrehozza saját értelmiségét. A proletariátus a szocialista forradalomban törekszik felemelni a munkás- és paraszttömegeket a szellemi munka, az értelmiség szintjére. A szocialista forradalomnak egyik lényeges alkateleme a szocialista építés során lezajló hatalmas arányú kulturális forradalom. A kultúrforradalom eredményeképp létrejönnek az új szocialista értelmiség nagy tömegei.

Az iskoláztatás kiterjesztése a műveltségi monopólium felszámolása útján, *a fizikai munka színvonalának felemelése a szellemi munka szintjére*: ez az eddig kidolgozott útja a szellemi és fizikai munka ellentéte felszámolásának. A Szovjetunióban a szocialista építés 42 éve alatt nagyjelentőségű fejlődés következett be, amelynek eredményeképp a dolgozó tömegek műveltségi színvonala hatalmasat emelkedett. Nagyjelentőségű tényező ebben a fejlődésben a munkások között kibontakozott számos mozgalom, amely mozgalmak a munkástömegek tapasztalataira épülnek, és amelyek magukban foglalják a tömegek elméleti ismereteinek jelentős fejlődését is. Ilyen mozgalom pl. a Sztahanov-mozgalom, amelyet Sztálin úgy értékel, hogy az a szellemi és fizikai munka ellentéte felszámolásának igen lényeges állomása. A sztahanovisták az értelmiségi munka szintjén oldják meg a fizikai munka során felmerülő problémákat. A Sztahanov-mozgalom a szellemi és fizikai munka ellentmondása felszámolásának jelentős eszköze. Az új technika elsajátítása, az érvényes technikai normák halomra döntéséhez vezetett, a munka magasabb termelékenységét eredményezte. A Sztahanov-mozgalmat Sztálin úgy értékeli, mint a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet feltételeinek előkészítését.²⁷ Sztálin joggal szállt szembe azzal az elképzeléssel, hogy a „szellemi és fizikai munka közötti ellentét kiküszöbölését el lehet érni azon az úton, hogy a szellemi és fizikai munkásokat kulturális és technikai tekintetben bizonyos módon egyenlősitjük azon az alapon, hogy a mérnökök, technikusok és szellemi munkások kulturális és technikai színvonalát az átlagos szakképzett munkások színvonalára süllyesztjük le”.²⁸ Ezzel a tendenciával szemben a Sztahanov-mozgalom jelentőségét Sztálin abban a vonatkozásban értékelte igen nagyra, hogy felemeli a munkásosztály kulturális és technikai színvonalát a mérnökök és technikusok színvonalára. „A szellemi és fizikai munka közötti ellentét alapjait csakis a munkásosztály kulturális és technikai színvonalának ilyenén emelése szüntetheti meg, csakis ez biztosíthatja a munkának azt a magas termelékenységét és a fogyasztási cikkeknek azt a bőségét, ami szükséges ahhoz, hogy az átmenetet a szocializmusból a kommunizmusba megkezdhessük.”²⁹ Ez a módszer megnyitja az utat a munka termelékenysége emeléséhez, ami szükséges a szellemi és fizikai munka ellentétének megszüntetéséhez. Az újítómozgalom Magyarországon is elterjedt, s a sztahanovista-újító mozgalmak a fizikai munkának a szellemi munka szintjére való emeléséhez jelentős eszközöket szolgáltatnak. Ezek a módszerek,

²⁷ Vö. Sztálin: Beszéd a sztahanovisták első összszövetségi tanácskozásán. Lenin—Sztálin: A munkáról.

²⁸ I. m. 370. o.

²⁹ I. m. 370—371. o.

valamint az a törekvés, hogy millió, tízmillió számra vegyenek részt a Szovjetunióban, a népi demokratikus országokban az egyszerű dolgozó emberek az iskolai és iskolán kívüli oktatásban, művelődésben, megteremti a feltételeket az ellentét felszámolásához, a fizikai munkának a szellemi munka szintjére való emeléséhez. Az esti iskolák és a munka melletti képzésnek igen széles hálózata jött létre ezen országokban. Jelentős mértékben emelkedett a munkás- és parasztdiákok arányszáma a közép- és felsőoktatási rendszerben, a szocialista tábor országaiban. Mindezek a szellemi és fizikai munka közötti ellentmondás osztályalapjait számolják fel, megszüntetik azt a helyzetet, hogy a szellemi munka, az irányító munka kizsákmányolja, elnyomja a fizikai munkát, az irányítottak tevékenységét. Ezen az úton megszűnik a szellemi és fizikai munka antagonisztikus jellege.

*

A szellemi és fizikai munka ellentéte felszámolásának útját emellett más téren is keresnünk kell. Ezt az utat járja a Szovjetunió az oktatási rendszer átszervezésére hozott intézkedésekben is, valamint ezt az utat kezdik most kidolgozni a Kínai Népköztársaságban hozott intézkedésekkel. Ezeket a lehetőségeket, eszközöket a marxizmus-leninizmus klasszikusai már korán feltárták műveikben és a mai elméleti-gyakorlati tevékenység sokat meríthet ezekből a gondolatokból. Ugyanis amellett, hogy a szellemi munka színvonalára fel kell emelni a fizikai munkát, arra is kell törekedni, hogy megfelelő arányban, hasznos mértékben sikerüljön *összekapcsolni a szellemi munkát a fizikai, termelőmunkával*, az oktatást a termeléssel. Marx a Tőke első kötetében az angliai gyári törvények nevelési rendelkezéseiről állapítja meg, hogy — amint már fentebb említettük — a fizikai munkát az oktatással és tornával összekapcsolták. Marx a jövő nevelési rendszerének, a szocialista-kommunista társadalom nevelési elveinek csiráit látja ezek megvalósításában. „*A gyárrendszerből* — mint Robert Owen-nél részleteiben nyomon kísérhetjük — *a jövő nevelésének csirája* bontakozott ki, amely egy bizonyos koron túl *valamennyi* gyermek számára *a termelőmunkát oktatással és tornával* kapcsolja össze, nemcsak mint a társadalmi termelés fokozására szolgáló módszert, hanem mint olyan módszert, amely egyedül alkalmas sokoldalúan fejlett emberek termelésére”.³⁰ Marx az angol szociológust, Seniort idézi, aki megállapította, hogy „*a félnapos munka és a félnapos iskola rendszere* a két foglalatosság mindegyikét pihenéssé és üdüléssé teszi a másik szempontjából, és ennek következtében a gyermekek számára sokkal megfelelőbb, mintha mindegyik megszakítás nélkül folynék”.³¹ Marx „A gothai program kritikája” című munkájában is hasonló gondolatot fejtett ki, felhíva a figyelmet annak előnyeire a szocialista nevelési rendszerben, hogy a szellemi munkát a legszorosabb kapcsolatba hozzák a fizikai munkával. Az új, szocialista rendszer felépítésének fontos eszközét látta a szellemi és fizikai munka összekapcsolásában. „A termelőmunkának a tanítással való korai egybekötése a mai társadalom átalakításának egyik leghatalmasabb eszköze”.³²

A századforduló Oroszországa viszonyai közepette Lenin hasonló módon látta a szellemi és fizikai munka ellentmondása felszámolásának útját, illetve

³⁰ I. m. 523—524. o.

³¹ I. m. 523. o.

³² Marx: A gothai program kritikája. Marx—Engels Vál. Műv. II. köt. 29. o.

a nevelési rendszer kialakításával kapcsolatban hasonló javaslatokat tett. A narodnyikokkal vitatkozva állapította meg, hogy „A jövő társadalom eszményét nem képzelhetjük el az ifjú nemzedék oktatásának és termelőmunkájának egybekapcsolása nélkül: sem az oktatást és művelődést termelőmunka nélkül, sem a termelőmunkát párhuzamos oktatás és művelődés nélkül nem tudnók arra a fokra emelni, melyet a technika mai színvonala és a tudományos ismeretek állapota megkövetel. Ezt a gondolatot már a régi nagy utópisták is kifejezték”.³³ A termelőmunka általános bevezetése, az oktatás szerves részévé alakítani a termelőmunkát — ez Lenin központi gondolata, s e gondolat támadt fel napjainkban az oktatási rendszer reformjával kapcsolatban: „Hogy az általános termelőmunkát egybekapcsolhassuk az általános oktatással, nyilván *mindenki* számára kötelezővé kell tennünk a termelőmunkában való részvételt”.³⁴ Lenin tehát végeredményben a termelőmunkában való részvételt minden ember számára — a szellemi munkával foglalkozó emberek számára is — szükséges, kötelező dolognak tekintette. E gondolatot fejtegette Lenin később is a tanulás elveinek tisztázása során a Komszomol kongresszusán mondott beszédében. Hangsúlyozta, hogy a kommunizmust csak könyvekből megtanulni lehetetlenség. A könyvekből való tanulás mellett nagy jelentőséget tulajdonított a kommunizmus gyakorlata, harca tapasztalatainak. „Munka nélkül, harc nélkül fabatkát sem ér a kommunizmusnak a kommunista brosúrákból és művekből bemagolt ismerete, mert ez az elmélet és gyakorlat közötti régi szakadás folytatása volna, azé a régi szakadásé, amely a régi polgári társadalom legvisszataszítóbb vonása volt”.³⁵ Lenin a feladatot abban látta, hogy össze kell kapcsolni a tanulást, az oktatást a gyakorlattal. „Miképpen kell a sedülő ifjú nemzedéknek a kommunizmust megtanulni?

A kommunizmust ez a nemzedék csak úgy tanulhatja meg, ha tanulmányainak, neveltetésének és művelődésének minden egyes lépését összekapcsolja a proletariátus és a dolgozók szüntelen harcával a régi kizsákmányoló társadalom ellen.”³⁶

Ezen gondolatokból látható, hogy a szellemi és fizikai munka viszonyának alakulásában, a szellemi és fizikai munka ellentéte különbsége felszámolása eszközeinek kialakításában a marxizmus klasszikusai igen nagy súlyt helyeztek a szellemi és fizikai munka *összekapcsolására*, a szellemi munka embereinek, az értelmiségnek életében jelentős szerepet tulajdonítottak a termelőmunkával való közvetlen megismerkedésnek, az elméleti tevékenységet közvetlenül összekapcsolandónak tekintették a mindennapi gyakorlattal.

A szellemi és fizikai munka ellentmondása felszámolásának ez az útja azonban sokkal kevésbé kidolgozott, mint az a tendencia, hogy fel kell emelni a szellemi munka szintjére a fizikai munka embereit. A szellemi és fizikai munka összekapcsolásának a szükségessége, az ellentmondás felszámolásának második tendenciája megállapításán túlmenően, mostanában merült fel a kérdés gyakorlati megoldásának az igénye. Ennek során a Szovjetunióban és a Kínai Népköztársaságban is számos módszer, kísérlet alakult ki ezen

³³ Lenin Művei 2. köt. 493. o.

³⁴ I. m. 494. o.

³⁵ Lenin Vál. Műv. II. köt. 793. o.

³⁶ I. m. 802—803. o.

elv gyakorlati alkalmazására. Kétségtelen, hogy ezt az utat, elvet részletesen, alaposan kell elemezni ahhoz, hogy a szellemi és fizikai munka ellentmondása megoldásának új útját gyakorlatilag is eredményesen tudjuk alkalmazni.

*

A szellemi és fizikai munka ellentmondásának felszámolására a Kínai Kommunista Párt számos intézkedést fogantatott, s ezek az ellentmondás felszámolása folyamatát két úton készítik elő. Egyrészt a szellemi munka szintjére kívánják felemelni a fizikai munkát végzőket: a munkás-paraszt tömegeket felemelik az intelligencia szintjére. Másrészt arra törekszik a párt, hogy az értelmiséget dolgozó értelmiséggé nevelje, Lenin szellemében összekapcsolja a szellemi munkát a fizikai, termelőmunkával.

a) *A munkás- és paraszttömegeknek a szellemi munka, az intelligencia színvonalára való felemelése* érdekében szélesre nyitották kapuit az egyetemek a munkás és paraszt tömegek előtt. A párt tervbe vette, hogy belátható időn belül teljessé teszi az egyetemi képzést, el akarja érni, hogy minden arra alkalmas ember egyetemi felvételt nyerhessen. Az országos terveken belül egyes nagy városokban még közelebbi határidőket jelölnek meg. Pl. Sanghájban tervbe vették, hogy 10–15 éven belül el kell érni a teljes egyetemi beiskolázást. Elkívánják érni, hogy minden 45 év alatti ember szakismereteket szerezzen. Ez csak úgy valósítható meg, hogy széles méretekben kiterjesztik az egyetemek és a főiskolák hálózatát, a reguláris egyetemek mellett úgynevezett „vörös és szakos” egyetemek tömegét hozzák létre. A széleskörű szakismeretek szerzését előkészíti, hogy a munkás- és paraszttömegek nagy méretekben vesznek részt a „vörös és szakos” egyetemek munkájában, valamint különböző szakiskolákon. Több mint 64 millió munkás, paraszt, funkcionárius vesz részt az iskolán kívüli tanulásban, ezekben a formákban.

Nagy lendülettel folyik a Kínai Népköztársaságban az *analfabétizmus felszámolásáért* folytatott harc. Közismert dolog, hogy Kínában az írni-olvasni tudás elég bonyolult dolog, a kínai írásjelek, a hieroglifa-rendszer igen széleskörű ismereteket követelnek meg az írni-olvasni tudás alsó szintje eléréséhez. A hieroglifa rendszerről a latin írásjelekre való áttérés már megindult, ennek folyamatában forradalmian új helyzet fog kialakulni a műveltség elterjesztése területén, mert hiszen a sok tízezer írásjel, hieroglifa helyét 25–30 betű fogja elfoglalni. Az új írásjelekre való áttérés azonban hosszú időt vesz igénybe főként azért, mert az új betűk általános, teljes bevezetése megköveteli a nyelvreformot is Kínában. Tudnivaló, hogy Kína egyes területein a nyelvjárások — 8 alapvető nyelvjárás ismeretes — annyira eltérőek egymástól, hogy szinte nem is értik meg egymás beszédét az ország különböző területein élő emberek. Így pl. az észak-kínai pekingi irodalmi nyelvjárást beszélő embereket nem értik meg a dél-kínaiak. Nem értik egymást *szóban*, de megértik egymást az *írásban* írásjeleken keresztül. Ugyanis a hieroglifákat ugyanúgy írják az ország legkülönbözőbb vidékein, csak különbözőképpen ejtik ki. Ily módon a hieroglifairás egyelőre a nyelvi összekötőkapocs az ország legkülönbözőbb részei között. Amíg a nyelvreformot nem tudják végrehajtani, addig ez a hieroglifa-rendszerrel az áttérést a modern írásjelekre lassítja. Ez a két folyamat párhuzamosan, kölcsönhatásban bontakozik ki. Ma Kínában az írás száz százalékosan a hieroglifa-rendszer alapján folyik, csak nagyvárosokban láthatjuk az új írásjelek bevezetésének első

lépéseit (nagy cégtáblák, utcajelző táblák, az újságok fejlécei, stb.). Az analfabétizmus leküzdését tehát a hieroglifa-rendszer alapján kívánják elérni. Ez azt jelenti, hogy minimálisan 2 ezer hieroglifát kell ismernie annak, aki magát írni-olvasni tudónak kívánja tekinteni. Ismeretes, hogy Kínában 1949 előtt az analfabétizmus igen nagyfokú volt, az ország lakosságának mintegy 90%-a volt analfabéta. Kína Kommunista Pártja célul tűzte ki, hogy néhány éven belül teljesen felszámolja az analfabétizmust. Ez szinte hihetetlen gyors tempót jelent. Ezt a gyors tempót azonban megmagyarázzák azok az eszközök, módszerek, amelyekkel sikerült igen gyors ütemben elsajátíttatni a kínai emberekkel az írásjeleket. Rengeteg felnőtt jár esti iskolákba, különböző tanfolyamokra, ahol írni-olvasni is tanulnak. Sok helyütt a gyermekek előbb tanulnak meg írni-olvasni, mint a felnőttek és a gyermekek otthon tanítják szüleiket, a felnőtteket az írás-olvasás tudományára. A hadseregben igen nagy munkát fejtenek ki az írni-olvasni tudás elterjesztésére. Nem ritka látvány az, hogy a menetelő katonák gyakorlatozás közben betűket tanulnak. A népi kommunákban is fontos feladatnak tekintik, az írni-olvasni tudás elterjesztését: a dolgozók termelőtevékenysége mellett nagy szerepet játszik kulturális nevelésük, fejlesztésük is. 1958-ban néhány hónap alatt kb. 90 millió ember tanult meg ily módon néhány száz alapvető írásjelet Kínában. Az írás-olvasás tudományának elsajátítása alapja a szellemi munka széleskörű elterjedésének, a művelt, képzett ember kialakításának Kínában.

Jelentős szerepet játszik a fizikai munkának a szellemi munka színvonalára való felemelésében a *technikai forradalom*, a gépesítés, Kína népgazdaságának a modern technikai eszközökkel való ellátására irányuló törekvés. Manapság ez még nem történt meg, viszonylag szűk, kezdetleges az a technikai bázis, amellyel Kína népgazdasága rendelkezik. A technikai forradalom ma még a kínai faluban az ún. „talicskásítást” jelenti, amelynek során a teher a vállról a talicskába kerül. De tervbe vették, hogy néhány éven belül a rohamosan fejlődő ipar alapján a mezőgazdaságban is, a népgazdaság minden területén fokozatosan a legmodernebb technika eszközeit alkalmazzzák. Ez megköveteli a dolgozó tömegek szellemi fejlődését, szakismeretekkel való felfegyverzését. Ez az út is odavezet, hogy előbb-utóbb az iparban, mezőgazdaságban, a termelőmunkában az ember közvetlen fizikai munkáját automata gépsorok váltják fel, amelyeket a magasan képzett emberek, munkások irányítanak. A fejlődés perspektívája Kínában is ez, s ezzel a perspektívával függ össze az emberek művelődésének széles méretű kiterjesztése.

b) A fizikai munkának a szellemi munka szintjére való felemelése mellett a másik tendencia is erőteljesen érvényesül: *a szellemi munkának az összekapcsolása a fizikai, termelőmunkával*. Arra törekszik Kína Kommunista Pártja, hogy az értelmiséget dolgozó értelmiséggé nevelje. Olyan intézkedéseket hoz, amelyek nyomán az értelmiség, az intelligencia közel kerül a fizikai munkához: Kína Kommunista Pártja és Államtanácsa olyan rendelkezést hozott, amelynek alapján *minden értelmiségi kádernek fizikai munkát kell végezni*, egy évben legalább egy hónapot. Sokhelyütt még ennél is több fizikai munkát végeznek. Így pl. vannak az akadémiai kutató intézetekben olyan munkatársak, filozófusok, akik dialektikus materializmussal foglalkoznak, közgazdászok, akik egy évből közel felévet töltenek falvakban, üzemekben, közvetlen fizikai termelőmunkát végezve, s emellett a gyakorlati élet, a termelőmunka által felvetett problémákat tanulmányozva. Hivatalok,

intézmények dolgozói rendszeresen vesznek részt fizikai munkában. Az értelmiségnek a közvetlen fizikai munkába való bekapcsolása a szellemi és fizikai munka közötti különbségek felszámolásának útjában jelentős eredményeket hozhat. Többféle célt igyekeznek a kínai elvtársak ezzel az intézkedéssel egyszerre elérni.

Ez az intézkedés az értelmiség fejlődésében arra hivatott, hogy biztosítsa az értelmiség gondolkodásában a munkásszemléletet, a közvetlen fizikai, termelőmunka alapján spontánul is kibontakozó proletárszemléletet. Segítse a polgári gondolkodásmód hagyatékának felszámolását.

Másrészt az értelmiség bekapcsolása a fizikai munkába, közelebb viszi az értelmiséget a munkásosztályhoz, a parasztsághoz nem csupán szemléletileg, hanem érzelmileg is. Együtt élnek, dolgoznak, laknak, táplálkoznak az értelmiségi munkán dolgozó emberek a munkásokkal, paraszttal. Ennek az együttélésnek igen nagy a hatása az érzelmi nevelés szempontjából is. Hiszen csak ez a közös élet adja meg a legteljesebb lehetőséget a munkásosztállyal, a parasztsággal való érzelmi azonosulásra.

Harmadszor ez az intézkedés igen figyelemre méltó abból a szempontból is, hogy az értelmiségiek — értelmiségi ismereteik, szellemi tevékenységük mellett — olyan szakismeretekre tesznek szert, amelyek a fizikai munkához szükségesek, szakmunkásokká válnak az iparban vagy a mezőgazdaságban. Elsajátítják tehát az üzemi vagy falusi szakismereteket is a szellemi tevékenység mellett.

Negyedszer az értelmiségnek az üzemekbe, falvakba való vitele azon a területen is jelentős eredményeket produkál, hogy fizikai munkát végző értelmiségiek jelentős segítséget nyújthatnak a falvak, üzemek munkásainak, parasztjainak ismereteik bővítéséhez, fejlesztéséhez. Felmérhetetlen jelentőségű pl. a falvakban a népi kommunákban dolgozó mezőgazdasági szakembereknek segítsége a terméshozam növeléséért folytatott harcban. Felbecsülhetetlen a jelentősége annak a segítségnek, amelyet pl. a Filozófia Intézetnek a falvakban, népi kommunákban, üzemekben dolgozó kutatói nyújtanak a munkások és paraszttal szemléletének fejlesztéséhez, a munkások és paraszttal filozófiai képzésében.

Ötödször az értelmiségnek a fizikai munkára vitele nagyjelentőségű abban a vonatkozásban is, hogy a szellemi és fizikai munka ellentéte, különbsége ezáltal erősen csökken, nemcsak a fizikai munkás emelkedik fel tudásban, ismereteiben a szellemi munka színvonalára, hanem ugyanakkor az értelmiségi, szellemi munkás is felemelkedik szemléletében, a termeléshez való viszonyában a munkásosztály osztályálláspontjára, színvonalára. Az értelmiség elsajátítja az egyre magasabb színvonalra emelkedő és a szellemi munka színvonala felé közeledő fizikai munkát is szellemi tevékenysége mellett.

A két tendencia együttes alkalmazását különösképpen a kínai helyzet sajátosságai indokolják. Ezek közt megemlítendő mindenekelőtt, hogy a kínai értelmiség — s ezen belül még az új értelmiség — összetétele igen rossz: a munkás és paraszt-származású értelmiség aránya elenyésző. Ez összefügg az analfabétizmussal, valamint a kínai írásrendszer bonyolultságával is. Továbbá az is figyelemre méltó, hogy ez az értelmiség jelentős részében elszakadt a falvak, a gyárak életétől, s így igen nagy a szükségessége az említett intézkedéseknek.

Az említett két tendenciának együttes alkalmazása új lehetőségeket tárt fel a szellemi és fizikai munka ellentmondása felszámolása terén, meg-

gyorsíthatja azt az utat, amely a szellemi és fizikai munka ellentmondása, különbsége megszüntetése felé vezet. A kínai párt nagy jelentőséget tulajdonít a két út, két tendencia együttes alkalmazásának és felhívja a figyelmet arra, hogy ha csak egyiket, vagy másikat alkalmaznánk, ezek csak félmegoldást eredményeznének. A munkások és parasztok színvonalának felemelése az értelmiségi munka színvonalára igen jelentős dolog, de bármily nagy eredményeket is hoz, mégis egyoldalú, mert nem szünteti meg az értelmiségi körökben a fizikai munkával szemben fel-felbukkanó lebecsülést. Az értelmiség részvétele is igen jelentős a fizikai munkában, a fentebb említett szempontokból kiindulva is. Ez a tendencia azonban egymagában kevés volna, ha nem kapcsolódna össze a fizikai munkának a szellemi munka színvonalára való felemelése tendenciájával, egymagában egyoldalú, torz fejlődést eredményezne, végeredményben odavezetne, hogy a szellemi munka színvonala csökkenne, az intelligencia süllyedne a fizikai munkások színvonalára. A szellemi és fizikai munka közötti ellentmondás, különbség felszámolásának meggyorsított útját csakis a két tendencia együttes alkalmazása teszi lehetővé, két oldalról kell megközelíteni a szellemi és fizikai munka egységének a kialakítását. Így egyszerre két oldalról közelednek a kínai emberek a szellemi és fizikai munka különbsége felszámolása felé. S ez a kettős tendencia megkönnyíti az ellentmondás felszámolásának útját.

Az eddigi tapasztalatok e két tendencia együttes alkalmazásáról igen jók. Ezen intézkedések eredményeképpen az értelmiség zöme lelkesen vesz részt a fizikai munkában, sok értelmiségi ment falura, üzemekbe dolgozni a munkastílusjavító mozgalom kezdeményezései nyomán.

*

A szellemi és fizikai munka ellentmondása felszámolásának útjait, lehetőségeit bontakoztatják ki azok az intézkedések is, amelyek a szellemi és fizikai munka összekapcsolását szolgálják az oktatási rendszerben, különösképpen a felsőoktatási rendszerben. Lenin szellemében törekszenek az *oktatási-nevelési munkának a termeléssel való összekapcsolására*.

A kínai egyetemeken és főiskolákon is égető problémaként jelentkezett az elméletnek a gyakorlattól való elszakadása. Olyan problémák vetődtek fel a gyakorlatban, az életben, amelyek eme szakadék mellett megoldhatatlannak bizonyultak. Az elméleti tevékenység, a szellemi munka, az oktatás helyenként dogmatikussá, betűragóvá változott és nem adott megfelelő fejtartást a gyakorlat megértéséhez, még kevésbé átalakításához. Az elmélet és gyakorlat elszakadása ellentmondást eredményezett, amely ellentmondás megoldásához az elmélet és gyakorlat szakadékát kellett mindenekelőtt felszámolni. A gyakorlattól elszakadva az elméleti munka emberei helyenként egyre kevésbé látták a gyakorlat jelentőségét elméleti tevékenységük szempontjából s ez a helyzet egyenesen vezetett a gyakorlat, a fizikai munka, a termelőmunka lenézéséhez, valamint az élet, a gyakorlat által felvetett problémák lekicsinyléséhez, semmibevételéhez.

Az elmélet és gyakorlat szakadéka, az elvont spekulatív elméletieskedés végeredményben a fizikai munka lebecsülését jelentette. A fizikai munka semmibevétele azonban nem csupán mint elvont elméleti probléma jelentkezik, e problémának osztálytartalmát is fel kell tárni. A fizikai munka lebecsülése végeredményben a munkásosztály lenézését, lebecsülését jelenti, a munkásosztály vezetőszeropének a tagadását, kétségbevonását az elméleti

munka, a szellemi tevékenység színvonalán. A szellemi és fizikai munka ellentétének, különbségének a leküzdése azonban csakis a párt vezetése, a marxizmus-leninizmus alkotó alkalmazása szellemében érhető el. A párt vezetőszerepe a feltétele a szellemi munka, tudományok, művészetek stb. fejlődésének is. Az elmélet és gyakorlat szakadéka, ellentmondása veszélyeztette a szellemi munka fejlődését is. Ebben a helyzetben vetette fel a kínai párt — a munkastílusjavító mozgalom tapasztalatainak, javaslatainak figyelembe vételével — az oktató-nevelőmunka és termelés összekapcsolását, a termelés, a fizikai munka bevitelét az oktatási rendszerbe.

Az egyetemek előtt igen nagy feladatok állanak: olyan tudományos kutatási feladatokat kell megoldani, amelyek meggyorsítják a munkásság fejlődését, meggyorsítják Kína útját a szocializmus felépítése, a kommunizmusba való átmenet megkezdése felé. Mindezt olyan feltételek mellett, amelyek, mint ismeretes, Kínát igen messziről indítják ezen az úton, sok évszázad lemaradását kell a kínai népnek igen rövid idő alatt pótolni. Ezért létkérdés volt a felsőoktatási rendszer, oktatási rendszer átalakítása, az az igény, hogy az elméleti munkát közelebb hozzák a gyakorlati tevékenységhez, megszűnjék a szakadás a szellemi és fizikai munka között, megszűnjék a fizikai munka lebecsülése. Az oktatási rendszer átalakítása kapcsán a kínai párt nagyon élesen tárta fel az oktató-nevelőmunka célját, szembeszállva azokkal az elképzelésekkel, amelyek az oktató-nevelőmunkát öncélúnak tekintették, egyértelműen és határozottan leszögezte, hogy a nevelésnek a proletárdiktatúrát kell szolgálnia. „A párt nevelőmunkájának irányvonala szerint a nevelés lényege a proletariátus politikájának szolgálata, az oktató- és nevelőmunka egyesítése”.³⁷ A párt a nevelési irányelvekben egyértelműen megjelölte azokat a feltételeket, követelményeket, amelyek mellett az oktató-nevelőmunkát tovább kell fejleszteni. „Valamennyi iskolában elengedhetetlen a marxista-leninista eszmei-politikai nevelés megszervezése, be kell oltani a nevelőkbe és tanulókbá a munkásosztály osztályszemléletét (harcot kell folytatni a burzsoá szemlélettel), a tömegek szemléletét, a közösségi szemléletet (harcolni kell az individualista szemlélet ellen), a munka szemléletét, vagyis a szellemi és fizikai munka szintézisének szemléletét (harcolni kell a fizikai munka és a fizikai dolgozók lenézésének, a szellemi és fizikai munka szétválasztásának álláspontja ellen), a dialektikus materializmus szemléletét (harcot kell folytatni az idealista és metafizikus szemlélettel szemben), ki kell küszöbölni a politikai nevelésben hazánk szocialista forradalmának, szocialista építésének valóságától való elszakadást, a nevelés konkrét tárgyától elszakadó dogmatikus oktatási módszereket.”³⁸

Az oktatási, felsőoktatási rendszer átalakításának egyik legfőbb új mozzanata: a fizikai munka az egyetemi oktatás tanterveinek kötelező részévé vált. Az „összes iskolákban a termelőmunkát rendes tantárgyként kell bevezetni. Minden tanulónak szabályszerűen meghatározott ideig részt kell vennie munkában” — írja elő a párt és az államtanácsnak oktatási munkára vonatkozó direktívája. Az 1958—59. tanévben „a tanulás mellett végzett fizikai munka rendszere” széles körben elterjedt, változatos formákban, módszerekkel

³⁷ A Kínai Kommunista Párt Központi Vezetőségének és Államtanácsának az oktatási munkára vonatkozó direktívája. 1958. szept. 19.

³⁸ Uo.

alkalmazzák. Egyrészt az egyetemeken létesítenek üzemeket, ahol a fizikai munkát végzik az egyetemek hallgatói, oktatói, másrészt pedig a gyárakba, üzemekbe, falvakba, népi kommunákba mennek huzamosabb ideig dolgozni. Nincs egységesen szabályozva a fizikai munka rendje, a különböző egyetemek a maguk hatáskörében alakítják ki a fizikai munkában való részvétel feltételeit, körülményeit. De az általános, közös, hogy a fizikai munka az oktatómunkának bizonyos hányadát jelenti. Vannak egyetemek, ahol 8 hónapig tanulnak, 3 hónapig dolgoznak, 1 hónapig pihennek a diákok. Máshelyütt 7 hónapig tanulnak, 4 hónapig vesznek részt fizikai munkában, egy hónapos pihenés mellett. Vannak egyetemek, ahol fél napig tanulnak, majd fél napig dolgoznak, s vannak olyan egyetemek is, ahol a hét meghatározott napjain végzik a fizikai munkát, míg más napokon tanulmányi munkát folytatnak a diákokkal. Az egyetemi hallgatóknak és oktatóknak a fizikai munkába való bevezetése (az idősebbek és betegek kivételével az oktatók is részt vesznek a fizikai munkában) igen változatos eszközöket, formákat vesz igénybe. A formák tekintetében az egyetemek szabad kezet kaptak annak az elvnek alkalmazásával, hogy az „egységességet a sokféleséggel össze kell kapcsolni”. Az egységesség szem előtt tartása mellett „a tanulás formáját sokszínűen kell megszervezni”. Ezzel a lehetőséggel az egyetemek élnek is, és az oktatásnak a termelőmunkával való összekapcsolása változatos skálája alakult ki a különböző egyetemeken. Az üzemek, gyárak létrehozása igen nagy jelentőségű, ezek túnyomó része — főként természettudományi karokon, műszaki egyetemeken, orvostudományi egyetemeken — megfelel az egyetem profiljának, felvértezi az egyetem hallgatóit azokkal a technikai ismeretekkel is, amelyeket össze tudnak kapcsolni a tanult elméleti anyaggal. Az ezekben az üzemekben folyó munka megkönnyíti az elméleti anyag megértését is számukra, mert hiszen látják a gyakorlatban felmerülő problémákat, amelyekkel elméleti síkon is foglalkozni kell. Nem véletlen, hogy az egyetemeken szervezett üzemekben számos jelentős találmányt dolgoztak már ki, amelyekről a Pekingben 1958 őszén szervezett kiállítás is számot tudott már adni. A humán fakultások általános jellegű termelési folyamatokkal foglalkozó üzemeket építettek fel. Megvalósul a pártnak az irányelve, hogy az iskolák hozzanak létre üzemeket, az üzemek pedig hozzanak létre iskolákat. „Az elkövetkezendő időkben az iskolákban üzemeket és gazdaságokat kell szervezni, az üzemekben és mezőgazdasági szövetkezetekben pedig iskolákat”. Az egyetemek, iskolák az üzemeket és gazdaságokat a gyárak és falvak, szövetkezeti kommunák segítségével szervezik. Ugyanakkor a segítséget az egyetemek azzal viszonyozzák, hogy az üzemekben, népi kommunákban szervezett „vörös és szakos” egyetemeket látják el oktatókkal, a szükséges feltételekkel ahhoz, hogy az üzemek dolgozói, a népi kommunáknak tagjai ezeken az egyetemeken elsajátíthassák a szükséges szakismereteket.

A fizikai munka, mint az egyetemi tanterv szerves alkotó része, nem csupán az egyetemek feladatai között szervezett, létrehozott üzemekben végzendő, az egyetemeken kívül falvakban, népi kommunákban, üzemekben is rendszeres munkát végeznek az egyetemi, főiskolai hallgatók. Ez a munka — ha nem túlozzák el — jelentőségében felér az egyetemek üzemekben végzett munkával nemcsak azért, mert a szakismeretek elsajátítása az egyetemek feladatain kívül is elérhető, hanem azért is, mert az egyetemi hallgatók kiszakadnak a szokott intellektuál környezetükből, és a falvakban a parasztok között, vagy a gyárakban, üzemekben a munkások

között élnek és dolgoznak. A diákok szemléletének átalakításában sokkal nagyobb szerepet játszik ebben az összefüggésben az egyetemeken kívül végzett fizikai munka, mint az egyetemeken falai között szervezett üzemekben végzett fizikai munka. Az egyetemeken belüli fizikai munka esetén a diákok nem szakadnak ki régi környezetükből, s egymás között élven, dolgozván, nem ismerhetik meg közvetlen tapasztalatok alapján a munkások, parasztok életét. A falvakban, üzemekben végzett termelőmunka ebből a szempontból feltétlenül többet jelent, a diákok munkásszemléletre való nevelését alaposan elősegíti. *Együtt élnek, laknak, dolgoznak, táplálkoznak a munkásokkal és parasztokkal*, közvetlen tapasztalatok alapján ismerkednek meg az egyszerű nép életével, problémáival, gondolkodásmódjával, szokásaival. Amellett az egyetemeken diákjai nemcsak az adott munkakört tanulják meg, akár az üzemben végzett szakmunkáról, akár a népi kommunákban végzett munkáról legyen is szó, hanem jelentős munkát végezhetnek szakmai fejlődésük érdekében is. Történész hallgatók, akik a népi kommunákban dolgoznak, vagy a gyárak termelőmunkájában vesznek részt, a fizikai munka mellett gyakorta végeznek történeti kutató munkát is. Számos tanulmány született már ezekből a vidéki, üzemi tapasztalatszerzésekből, amelyek egy-egy kommunának vagy üzemnek történetét tanulmányozzák. Nem egy olyan munka született meg közgazdaságtan szakos, üzemi fizikai munkára küldött hallgatóknak a tollából, amelyek egy üzemben a gazdaságossági számításokkal foglalkoznak. A filozófus oktatók és hallgatók számos faluban és üzemben szervezték a munkások és parasztok filozófia tanulását, s írtak tankönyveket, jegyzeteket népszerű formában, amelyek elősegítik, hogy a munkások, parasztok is megismerkedjenek a marxista filozófia alapvető problémáival. A fizikai munka az egyetem falain kívül tehát igen jelentős eredményekre vezet, nemcsak a fizikai munka közvetlen végzése, elsajátítása, hanem szakmai fejlődésük szempontjából is. Ennek a munkának jelentőségét elsősorban mégis abban kell látnunk, hogy a szellemi munka végzésére készülő emberek, a szellemi munkát végző intelligencia közvetlenül megismerkedjék a fizikai munkával, a fizikai munkát végző munkás és paraszt tömegekkel. Ez a folyamat lehetőséget teremt arra, hogy ne szakadjon el a jelenlegi és jövőendő értelmiség a munkások és parasztok tömegeitől, az élettől. Nálunk Magyarországon is sok gondot okoz az a probléma, hogy az egyetemekre bekerülő munkás- és parasztdiákok egy része elveszíti osztályszemléletét és polgári, kispolgári behatások eredményeképp maga is asszimilálódik a polgári, kispolgári környezetbe. Ennek a helyzetnek okait elemezve megállapítható, nem utolsósorban a fizikai munkától való elszakadás, a fizikai munka lebecsülése és ami ezzel összefügg, a fizikai munkát végző tömegek: a munkásosztály és parasztság lebecsülése is. A munkás- és parasztdiákok elpolgárosodása elleni harc, a diákok — főleg a polgári értelmiségi származásúak — *munkásszemléletre* való nevelése a Kínai Népköztársaságban eddig sikeres és jelentős eredményekre vezetett. A vuháni egyetemen jegyezték meg a diákok, hogy Mao Ce-tung elvtárs az egyetemen létesített üzemekben dolgozó diákok munkáját megfigyelve, megdicsérte őket és azt mondta ezeknek a diákoknak, hogy már egészen olyanok, mintha munkások lennének. A vuháni diákok szemében ez volt a legnagyobb dicséret, amit kaphattak, hogy munkásoknak nézi őket Mao Ce-tung elvtárs. Ez már mutatja, hogy a munkás-szemléletre nevelés, a fizikai munka lebecsülése elleni harc máris bizonyos eredményekre vezetett.

Az egyetemi munka átszervezése, az oktatási rendszer átszervezése jelentős intézkedés az értelmiségnek a proletariátushoz való viszonya javítása érdekében. Az új értelmiség megteremtése, a munkás- és parasztértelmiség kialakítása egyik legfontosabb problémája, hogy ez az új kialakuló értelmiség ne csak szociális származásában, osztályösszetételében legyen munkás- és parasztjellegű, hanem arra kell törekedni, hogy ez az új értelmiség, a proletariátus értelmisége, a munkásszemlélet alapján fejlődjön, dolgozzon. Nem elégséges tehát a munkás- és parasztértelmiség nevelésével kapcsolatban arra törekedni, hogy az egyetemeken elsősorban a munkás- és parasztgyerekek tanulását tegye lehetővé a proletárdiktatúra állama — ez nagyon fontos és elsőrendűen szükséges feltétel —, hanem ezen túlmenően arra is kell törekedni, hogy az egyetemekre bekerült munkás- és parasztdiákok a munkásszemlélet alapján megmaradjanak a munkásosztály keretei között, ne szakadjanak el osztályuktól, hogy ne csak értelmileg, hanem érzelmileg is egyek legyenek a munkásosztállyal, a dolgozó tömegekkel. Ebből a szempontból is igen nagy a jelentősége a szellemi és fizikai munka összekapcsolása terén hozott intézkedéseknek, a kettős feladat, a kettős tendencia kibontakozásának a szellemi és fizikai munka ellentmondása felszámolása terén. Ebben az összefüggésben érthető meg a Mao Ce-tung által megfogalmazott célkitűzés, hogy a munkások és parasztok felemelését az intelligencia, a szellemi munka szintjére ki kell hogy egészítse az intelligenciának a dolgozó intelligenciává válása folyamata is. Ez az útja az elmélet és gyakorlat szakadása, a fizikai munka lebecsülése felszámolásának, ez a kettős tendencia vezet az elmélet és gyakorlat szoros egységének kialakításához a szellemi munkát végző emberek oldaláról is. Ez a kettős tendencia, ennek következetes alkalmazása teremti meg a feltételeket ahhoz, hogy a kommunista párt vezetőszerpe következetesen érvényesüljön az értelmiségi munka területén, a tudományokban, a művészetben, az oktatásban, az egyetemek és főiskolák munkájában is.

Az oktatás és a termelés összekapcsolására hozott intézkedések óta eltelt idő csekély, nem adja meg a lehetőséget, hogy annak az eredményeit, fogytékosságait behatóan elemezhessük. Kétségtelen, hogy ez fontos feladatunk, fel kell tárunk azokat az ellentmondásokat, problémákat, amelyek jelentkeznek, s meg kell oldanunk a felmerülő, szükségképpen jelentkező problémákat. (A termelés tantervi részeként való beállítása problémát jelent az az eredeti tananyag elosztását illetően, növeli a diákok megterhelését, a tananyag zsúfoltságát. A tananyag feldolgozásának idejét kell növelni, vagy a tananyagot csökkenteni a keletkezett ellentmondás megoldása érdekében.) Úgy kell megoldani a feladatot, hogy ez semmiképpen ne vezessen az oktatás színvonalának a csökkenésére. Az eddigi eredmények igen biztatóak. Az oktatás átszervezésére vonatkozó rendelkezések, a fizikai munkának a szellemi munka színvonalára, felemelésére törekvő intézkedések — mint az alfabetizmus leküzdése, a gépesítés, a technikai forradalom, stb. — jelentős lépést hoztak az emberek kommunista tudatossága, kommunista erkölcsisége fejlesztésében is.

Az embereknek a szellemi munka szintjére való felemelése a *kommunista tudatosság eszmei alapján*: a *dialektikus materializmus szellemében* következik be. E tudatosságnak Kína Kommunista Pártja igen nagy jelentőséget tulajdonít. Éppen ezért számos intézkedést foganatosítottak a dolgozó tömegek tudatosságának fejlesztése érdekében, a pártszervezetek széleskörű

nevelő és felvilágosító munkát bontakoztattak ki. Ennek a munkának jelentős ága a *munkások és parasztok tömegeinek részvétele a filozófia tanulmányozásában*. A Kínai Népköztársaságban széles tömegek tanulmányozzák a marxista filozófia alapvető kérdéseit a gyárakban, üzemekben, falvakban. Nem ritka az olyan üzem, amelyben a munkásoknak egynegyede, egyharmada vesz részt a filozófia tanulmányozásában. A marxista filozófiával való ismerkedés természetesen nem a filozófia elvont kategóriái szintjén történik meg elsősorban, hanem a gyakorlati élet által felvetett konkrét problémákon keresztül, ezeket elemezve ismerkednek meg a marxista filozófia alapvető problémáival. Így pl. az ellentmondással nem mint kategóriával foglalkoznak elsősorban, hanem a gyakorlati életben felmerülő ellentmondásokat tanulmányozzák, hogy az ellentmondások természetét megértsék, feltárják, megismerjék az ellentmondások megoldásához szolgáló eszközöket, módszereket. Ezen keresztül ismerkednek meg az ellentmondás dialektikus törvényével, természetével, tartalmával, sajátosságaival, így ismerik meg a dialektikus törvényesség jelentőségét az ember gyakorlati cselekvésében, a társadalom formálásában. Természetesen ilyen körülmények között a marxista filozófia tanulmányozása nem jelenti egyben a marxista filozófia tudományos feldolgozását, továbbfejlesztését — bár igen sok kérdésben gazdag tényanyaggal, tapasztalati anyaggal, új problémákkal jelentkezik a munkások és parasztok között végzett filozófiai oktató-nevelőmunka is. A marxista filozófia tanulmányozása elsősorban azt a célt szolgálja, hogy az emberek gondolkodását alakítsa át, a tudatosságot fejlessze. Az a célja ennek a munkának, hogy az embereket dialektikus gondolkodásra, materialista világnézetre nevelje. S e téren ez a munka máris igen jelentős eredményeket produkált.

Az emberek tudatos tevékenységének kibontakoztatása jelentős alkat-eleme a szellemi munka általánossá tételének, illetve a fizikai munka felemelésének a szellemi munka színvonalára. Milliós számra kezdtek filozófiával foglalkozni az emberek Kínában. — Ez az emberi gondolkodás történetének jelentős állomása. Nem egy olyan város van, mint pl. Tiencsin, ahol kb. 100 ezer fizikai munkás vesz részt filozófia tanulásban. A kulturális forradalomnak a filozófia ilyen széleskörű tanulmányozása igen fontos mozzanata, s nagy eredményekhez vezet a szellemi és fizikai munka ellentmondása feldolgozása felé vezető úton.

A város és falu, a szellemi és fizikai munka ellentmondása felszámolása tendenciájában a szocializmus építésének meggyorsítását jelenti, valamint a kommunizmusba való átmenet feltételeinek előkészítését kezdi el. Ezeket a kérdéseket vitatják az egyetemeken szervezett marxizmus-leninizmus oktatásban, ezekkel a problémákkal foglalkoznak a gyárakban, népi kommunákban szervezett filozófia oktatás keretei között. A *tudatosságnak* óriási szerepe van az emberek előrelátása fejlesztésében.

Kínában gyakorta lehet hallani, hogy már ma kell gondolkodni a kommunizmus problémáiról, fel kell dolgozni a Szovjetunió által e téren kialakított gazdag tapasztalatokat, el kell sajátítani a kommunizmus tudományát, már most kell gondolkodni azokról a problémákról, amelyeket a kommunizmus nem túlságosan távoli építése fog majd felvetni. Ahogy 1949-ben a kínai emberek már a szocializmus problémáiról gondolkodtak, vitatkoztak, a párt a szocializmus elméleti problémáit tisztázta a tömegek között, hogy ne érje váratlanul a tömegeket a szocializmus építése folyamata, — széles körökben készüljenek fel elméletileg az emberek erre a feladatra érett fel-

тэtelek között következhessek be a szocializmus építése e vonatkozásában is —, úgy most már a kommunizmus elméleti problémáival folalkoznak, hogy elméletileg érett feltételek között kerülhessen sor nem túlságosan távoli időben a kommunizmus építése gyakorlati feladataira. Nagy jelentőséget tulajdonítanak a kommunizmusba való átmenet feltételei tisztázásának, tömegméretekben tanulmányozzák az átmenet feltételeit, elméletileg és gyakorlatilag dolgoznak ezen feltételek megteremtésén. A feltételek között jelentős helyet foglal el a társadalmi ellentmondások megoldása, a város és falu, a szellemi és fizikai munka közötti ellentmondás, különbség felszámolása is.

Kína új intézkedései az ellentmondások felszámolása terén, az ellentmondások megoldásának új útjai meggyorsítják a szocializmus építését, új hatalmas lehetőségeket tárnak fel a kínai társadalom fejlődése útjában, s ugyanakkor a marxizmus fejlődésében igen fontos új problémákat teremtenek, amelyeket tanulmányoznunk kell.

ПУТИ РАЗРЕШЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННЫХ ПРОТИВОРЕЧИЙ В КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Дзьёрдь Фукас

Автор в своей статье подвергает анализу *противоречие между физическим и умственным трудом*. В введении автор исследует те мероприятия которые провели государственное и партийное руководство Советского Союза и Китайской Народной Республики для прекращения этих противоречий.

В первой части статьи он разбирает образование, природу противоречия, его связь с образованием классового общества и с другими его противоречиями, а также изучает историю этого противоречия. Автор подробно анализирует противоречие между умственным и физическим трудом и влияние этого противоречия во время капитализма. В дальнейшем он занимается принципиальными основами и методами ликвидации противоречия между умственным и физическим трудом. В области поднятия физического труда на уровень умственного очень важен опыт Советского Союза (Стахановское движение и т. д.). Особенно большое значение имела ликвидация культурной монополии бывших господствующих классов. Наряду с этим Маркс и Ленин большое значение придавали соединению умственного труда с физическим, производственным трудом. Этот последний метод ещё в меньшей степени выработан, только сейчас было начато его широкое применение в мероприятиях партийного и государственного руководства Советского Союза и Китайской Народной Республики, направленных на ликвидацию этих противоречий. Статья устанавливает, что, согласно требованиям марксизма-ленинизма, нужно применить эти два метода, эти тенденции вместе, в диалектическом единстве.

Вторая часть статьи анализирует мероприятия Китайской Народной Республики, направленные на ликвидацию противоречия между умственным и физическим трудом. Рассматривает мероприятия, касающиеся первой тенденции (физический труд нужно поднять на уровень умственного труда), особенно борьбу против безграмотности и положение перехода на новую систему писания. В дальнейшем автор подробно занимается второй тенденцией (соединение умственного и физического труда), главным образом проблемами и принципиальным содержанием вовлечения интеллигенции в физическую работу, а также характеризует проблему школьной реформы. Обстоятельно занимается статьей принципами и практическими методами преобразования работы вузов, политическим, этическим, психологическим значением соединения обучения с физическим трудом. Вследствие совместного приведения в действие этих двух тенденций открылись новые возможности ликвидации противоречия умственного и физического труда. Вместе с тем этот метод помогает научной, теоретической работе приблизиться к требованиям практики.

В заключении автор занимается проблемой роли сознательности в китайском развитии и разбирает, какие методы применяются для развития сознательности. (Обучение философии рабочих и крестьян и т. д.).

WEGE ZUR LÖSUNG DER GESELLSCHAFTLICHEN WIDERSPRÜCHE IN DER CHINESISCHEN VOLKSREPUBLIK

György Fukász

Der Verfasser untersucht in seinem Artikel (Fortsetzung des in der vorigen Nummer der Philosophischen Rundschau erschienenen Artikels) den Widerspruch zwischen geistiger und physischer Arbeit. In der Einleitung untersucht er die Maßnahmen, welche die Partei und Staatsführung der Sowjetunion und der Chinesischen Volksrepublik zur Liquidierung der Widersprüche ergriffen haben.

Im ersten Teil des Artikels untersucht der Verfasser die Entstehung und die Natur des Widerspruches zwischen geistiger und physischer Arbeit und seinen Zusammenhang bei der Entwicklung der Klassengesellschaft sowie zu ihren anderen Gegensätzen. Er unterzieht die Geschichte des Widerspruches einer Analyse und behandelt eingehend den Widerspruch zwischen geistiger und physischer Arbeit und seine Wirkung im Kapitalismus. Danach beschäftigt sich der erste Teil des Artikels mit den prinzipiellen Grundlagen und Methoden zur Liquidierung des Widerspruchs zwischen geistiger und physischer Arbeit. Die bisherigen Erfahrungen der Sowjetunion auf dem Gebiete der Hebung der physischen Arbeit auf das Niveau der geistigen (Stachanowbewegung) sind von entscheidender Bedeutung. Dabei war die Aufhebung des Bildungsmonopoles der ehemaligen herrschenden Klassen sehr wichtig. Marx und Lenin haben der Verbindung des geistigen Schaffens mit der physischen produktiven Arbeit große Bedeutung beigemessen. Die Methode ist noch wenig ausgearbeitet und wird zurzeit in breiterem Kreise anhand der obenerwähnten Maßnahmen angewendet. Der Artikel stellt fest, dass man entsprechend den Anforderungen des Marxismus—Leninismus beide Methoden und Tendenzen gemeinsam als dialektische Einheit zur Anwendung bringen muss.

Der zweite Teil des Artikels analysiert die Maßnahmen zur Liquidierung des Widerspruches zwischen geistiger und physischer Arbeit in der Chinesischen Volksrepublik. Er erörtert die Maßnahmen zur Verwirklichung der ersten Tendenz (die physische Arbeit soll auf das Niveau der geistigen Arbeit gehoben werden), besonders den Kampf gegen das Analphabetentum und die Frage des Übergangs zur neuen Schreibweise. Im weiteren beschäftigt sich der Verfasser eingehender mit der zweiten Tendenz (die Verbindung von geistiger und physischer Arbeit). Er widmet vor allem den Methoden zur Einbeziehung der Intelligenz in die physische Arbeit und ihrem prinzipiellen Gehalt seine Aufmerksamkeit und untersucht auch das Problem der Schulreform. Eingehend beschäftigt er sich mit den Prinzipien und praktischen Methoden der Umgestaltung der Arbeit an der Universität und mit der politischen, ethischen, psychologischen Bedeutung der Verbindung des Unterrichts mit der physischen Arbeit. Dank der gleichzeitigen Gültigkeit der beiden Tendenzen ergaben sich die Möglichkeiten zur Liquidierung des Widerspruches zwischen geistiger und physischer Arbeit, wobei diese Methode auch dazu verhilft, die wissenschaftliche, theoretische Arbeit der Anforderung der Praxis anzunähern.

Abschließend befaßt sich der Verfasser mit dem Problem, welche Rolle die Erkenntnis in der chinesischen Entwicklung spielt und welche Methoden und Mittel zur Entwicklung des Bewußtseins angewandt werden (Unterricht der Arbeiter und Bauern in Philosophie usw.).

MODES OF SOLVING SOCIAL CONTRADICTIONS IN THE CHINESE PEOPLE'S REPUBLIC

György Fukász

In this paper (the instalment of another article published in the previous issue of the *Filozófiai Szemle*) the author analyses the *contradictions of mental and physical labour*. In the introduction the analysis covers the measures taken by the Party and the government in the Soviet Union and the Chinese People's Republic to eliminate these contradictions.

The origin, the nature of the contradiction between mental and physical labour, its relation to the development of class society and to its other contradictions and the

history of this contradiction are submitted to a thorough examination. The author deals in detail with the development of the contradiction between mental and physical labour and its effect in capitalism, with the fundamental principles of its elimination and the methods to be applied for this purpose. The experience gained in the Soviet Union is extremely significant for raising physical labour to the level of mental labour (Stakhanov movement, etc.). An important task among others is the liquidation of the cultural monopoly of the former ruling classes. Marx and Lenin attribute great importance to connecting mental labour with physical labour, with productive work. The latter method has not yet been developed satisfactorily, the above-mentioned measures are attempts at applying it in practice. The author stresses that the two methods should be applied jointly, in a dialectical harmony in compliance with the requirements of Marxism—Leninism.

The second part of the paper is devoted to the analysis of the measures taken in the Chinese People's Republic to eliminate the contradiction between mental and physical labour. It examines the measures taken to enforce the first tendency (i. e. to raise physical labour to the level of mental labour), particularly the struggle against illiteracy and the introduction of the new characters. The author dwells in more detail on the second tendency (connecting mental labour with physical labour), especially on the methods of drawing the intelligentsia into physical work, and on the principles to be applied in this respect, as well as on the problem of school reform. He deals with the principles and practical methods of transforming the activity at the universities, with the political, ethical, psychological importance of connecting education with physical labour. By carrying through jointly these two tendencies new vistas open up toward the elimination of the contradiction between mental and physical labour. This, at the same time, contributes to bringing closer scientific, theoretical work to the requirements of practice.

In conclusion the author analyses the problem of the role played by consciousness in the Chinese development and the means and methods employed to further it (philosophical education of workers and peasants etc.).